

LOJİSTİK MALİYETLER VE LOJİSTİK PERFORMANSIN, FİRMA VE İHRACAT PERFORMANSINA ETKİSİNİN ANALİZİ*

Dr. Öğr. Üyesi Gülay İRAK^a
Hazal ŞEN^b

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi*
Kasım 2021; 14 (3): 1109-1131

ÖZ

Firmaların, hızlı ve sorunsuz bir şekilde hammaddenin elde edilişinden nihai tüketiciye ulaşana kadar ki süreçte lojistik performanslarını, lojistik faaliyetlerden doğan lojistik maliyetlerini etkin bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Ayrıca piyasada başarılı olmak ve rekabet etmek isteyen firmaların, firma performanslarının ve ihracat performanslarının da yüksek olması önemlidir. Böylece maliyetlerin de etkisiyle bu üç performans kriteri yüksek olan firmaların, dış pazarda daha başarılı olacağı muhtemeldir.

Çalışmada firmaların lojistik performanslarını ve lojistik maliyetlerini (depolama, nakliye, sipariş işleme, stok bulundurma, elleçleme, müşteri hizmetleri maliyeti vd.) etkin yönettiklerinde, hem iç piyasada hem de dış piyasada, firma performansını ve ihracat performansını nasıl etkilediği incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) 2019 yılında açıklamış olduğu ilk 1000 ihracatçı firma araştırma raporunda yer alan; çelik, elektronik elektronik, hazır giyim ve konfeksiyon sektörlerinde faaliyette bulunan 240 firmaya online anket uygulanmıştır. Çalışmada yapılan yol analizi sonuçlarına göre; lojistik performansın finansal olmayan performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 30'unu, lojistik performansın finansal performans üzerindeki değişimin yüzde 5,5'ini, lojistik performansın ihracat performansı üzerindeki değişimin yüzde 7,3'ünü, lojistik maliyetlerin ise lojistik performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 10'unu açıkladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Lojistik Performans, Lojistik Maliyet, Firma Performansı, İhracat Performansı.

JEL Kodları: L1, L25, M40, M41.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

İrak, G., Şen, H. (2021). Lojistik Maliyetler ve Lojistik Performansın, Firma ve İhracat Performansına Etkisinin Analizi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 14 (3), 1109-1131.

* Makalenin gönderim tarihi: 22.03.2021; Kabul tarihi: 07.06.2021, iThenticate benzerlik oranı %15

^a Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, gulay.girak@beun.edu.tr
ORCID: [0000-0002-0756-7937](https://orcid.org/0000-0002-0756-7937).

^a Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, hazalsen.67@gmail.com
ORCID: [0000-0003-3242-3529](https://orcid.org/0000-0003-3242-3529).

ANALYSIS OF THE EFFECTS OF LOGISTICS COSTS AND LOGISTICS PERFORMANCE ON FIRM AND EXPORT PERFORMANCE

ABSTRACT

Companies must effectively manage their logistics performance and the costs arising from logistics activities in the process from obtaining the raw material quickly and smoothly to its reaching the final consumer. In addition, it is important that companies that want to be successful and compete in the market have high company performance and export performance. Thus, with the effect of costs, it is likely that companies with high performance in terms of these three criteria will be more successful in the foreign market.

In the present study, it was examined how companies' logistics performance and logistics costs (storage, transportation, order processing, stock keeping, handling, customer service costs, etc.), when managed effectively, affect company performance and export performance in both the domestic and foreign markets. In this context, an online questionnaire was applied to 240 companies operating in the steel, electrical electronics, and ready-made clothing and apparel sectors that were included in the first 1000 exporting companies research report announced by Turkey's Exporters Assembly in 2019. According to the results of the road analysis in the study, logistics performance accounted for 30 percent of the change in non-financial performance, 5.5 percent of the change in financial performance, and 7.3 percent of the change in export performance, and logistics costs explained about 10 percent of the change in logistics performance.

Keywords: Logistics Performance, Logistics Cost, Firm Performance, Export Performance.

JEL Codes: L1, L25, M40, M41.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

In the globalizing world, the logistics sector has gained importance with the increase in trade volume and the removal of borders between countries. Goods and services can be designed cheaper in one part of the world, produced in another region, and delivered to another part of the world. Thus, logistics began to develop as an important competitive factor for businesses in terms of both quality and costs (Akiş, 2016: 1).

Logistics is defined as the set of activities that affect the management of material, human, money, and information flows on the supply chain from the raw material stage to the delivery of the product to the customer (Tokay et al., 2010: 1-2). Today, logistics includes storage, transportation, material handling, packaging, stock management, order processing, purchasing, and customer service activities (Koban and Keser, 2008: 91). The purpose of logistics is to ensure the optimum product quality, price, and costs for the customer by effective management of logistics activities (Tokay et al., 2010: 1-2). The extent to which businesses fulfill these objectives determined in terms of logistics activities is important for showing to what extent they act

in accordance with the standards and performance criteria they have previously determined.

The economic developments experienced with globalization and increasing competitive pressure encouraged companies to gain cost advantage by managing their logistics activities effectively and to improve their logistics performance, which is a subset of firm or organizational performance concepts.

In the literature, the cost of logistics activities is defined as the sum of all expenditures made to bring a product or service to the market, especially the end consumer, while companies carry out logistics activities (such as storage, transportation, handling, and stocking) (Ghiani, Laporte & Musmanno, 2013: 12). The concept of logistics performance is the qualitative and quantitative definition of the results of predetermined logistics activities. Among the qualitative criteria are customer satisfaction, product quality, etc., while the quantitative metrics include order-to-delivery lead time, supply chain response time, flexibility, resource utilization, delivery performance, etc. (Chow et al., 1994: 23). Measuring and monitoring their logistics performance has become a necessity for companies that want to reduce their logistics costs in the market.

It is important to measure the logistics performances of companies that want to be successful in the foreign market, as well as their company and export performances. In company performance measurement, financial indicators such as profitability and revenue that directly affect business objectives and non-financial criteria such as productivity, quality, and customer relations are used. In addition, the measurement of export sales volumes, export sales revenues, export profitability, and the share of exports in total sales provides information about the export performance of companies.

It is very important for companies that want to be successful in the foreign market to effectively manage their logistics performance as well as company and export performances in terms of providing a competitive advantage. In the present study, the aim was to analyze how the logistics performance and logistics costs affect the company and export performances of companies that were included in the first 1000 exporting companies research report announced by Turkey's Exporters Assembly in 2019 operating in the steel, electrical electronics, ready-made clothing and apparel sectors. In this context, 240 companies were invited to fill out an online questionnaire. A response was obtained from 151 companies. This represents approximately 63 percent of the sample.

The programs SPSS 22.0 and Smart PLS 3.0 were used to analyze the data. In the present study it was determined that logistics performance explained about 30 percent of the change in non-financial performance, about 5.5 percent of the change in financial performance, and about 7.3 percent of the

change in export performance, and logistics costs explained about 10 percent of the change in logistics performance.

Literature on Research

Sezen et al. (2002), Shang and Marlow (2005), Schramm-Klein and Morschett (2006), Töyli et al. (2008), Green et al. (2008), and Kayabaşı and Özdemir (2008) examined the relationship between logistics performance and firm performance in their study. Among these studies, Shang and Marlow (2005), Schramm-Klein and Morschett (2006), Green et al. (2008), and Kayabaşı and Özdemir (2008) concluded that there is a significant positive relationship between logistics performance and firm performance.

Yeung (2006) examined the relationship between logistics and export performance in his study and found it to be positive and significant.

Çubukçu and İmamoğlu (2019) examined the relationship between the logistics performance of exporting companies and their company and export performances. In the study, a positive relationship was determined between the logistics performances of the firms, and the performances of firms and exports. In addition, it was concluded that there is a positive and significant relationship between firm performance and export performance.

Tokay et al. (2010) found in their study that logistics costs affect financial performance, Seth and Jena (2016) emphasized in their study that there is a positive and significant relationship between logistics costs and service quality, and Hai and Son (2019) concluded in their study that there is a positive relationship between logistics cost and the financial performance of companies.

In the literature, there are studies examining the relationship between logistics performance and firm performance, the relationship between logistics performance and export performance, the relationship between logistics performance and firm and export performance, and the relationship between logistics costs and firm performance. However, in the literature, there is no study examining the relationship between logistics costs, logistics performance, and firm and export performance. It is thought that the present study will contribute to the literature on this subject.

Method of the Research

An online survey was conducted to measure logistics performance, logistics cost, and company and export performance among 240 companies in the steel, ready-to-wear and apparel, electrical and electronics sectors included in the first 1000 exporting company research report of Turkey's Exporters Assembly in 2019. The programs SPSS 22.0 and SmartPLS 3.0 were used to analyze the data. Scales whose validity and reliability were confirmed in the literature were used in the questionnaire. These scales were Liu and Lyons's (2011) logistics performance scale; Hai and Son's (2019) logistics cost

scale; Ellinger et al. (2002), Egwakhe et al. (2019), Hamid et al. (2016), and Erdem et al.'s (2011) financial and non-financial performance scale; and Morgan et al.'s (2004) export performance scale. The survey consists of 5 parts. The first part consists of questions about the demographic characteristics of the respondents (age, gender, marital status, education level, working time, etc.) and the business they work for. The second part of the questionnaire applied includes questions to measure logistics performance. In the third part of the questionnaire, the appropriateness of logistics costs was measured. The fourth and fifth sections include questions measuring firm performance and export performance. The questionnaire was applied to the employees of the accounting, logistics, and finance department. The statements in the questionnaire form were prepared according to a five-point Likert scale.

Findings of the Research

In the present study, which examined the effects of logistics costs and logistics performance on firm performance and export performance, the developed research hypotheses are given below.

H1: Logistics costs affect logistics performance positively and significantly.

H2: Logistic performance affects non-financial performance positively and significantly.

H3: Logistic performance affects financial performance positively and significantly.

H4: Logistics performance affects export performance positively and significantly

A structural equation model was established to test the hypotheses within the scope of the research model. The analyses were conducted with SPSS 22.0 and SmartPLS 3.0. The stages of statistical analysis were as follows. First, the descriptive statistical analysis was done and the results were interpreted. In the second step, the validity and reliability of the structural model were measured with PLS-SEM analysis. Then the measurement model was tested.

According to the descriptive statistical analysis results regarding the descriptive features, it was determined that 78.8 percent of the participants in the survey were male, approximately 45 percent worked in the accounting/finance department, and 51.7 percent had experience in the profession of between 2 and 9 years. Of the companies participating in the survey, 46.4 percent operate in the steel sector, 27.2 percent in the electricity and electronics sector, and 26.5 percent in the ready-made clothing and apparel sector.

When the reliability of the structural model was examined, the Cronbach alpha coefficient and combined reliability were the most frequently used calculation methods. In the model, the measurement model was reliable, because the Cronbach alpha value was greater than 0.70. Since the average variance extracted (AVE) value was greater than 0.5, the convergence validity of the established model was sufficient. Since the combined reliability value was above 0.70, there was internal consistency.

In the model, the relationships between variables were found to be significant at the 1 percent significance level for the H1 (4.130), H2 (5.973), and H4 (4.487) hypotheses. Those hypotheses were accepted. Since the t value of the H3 (2.077) hypothesis was less than 2.57, the relationship was not found significant and the H3 hypothesis was rejected.

Conclusion

According to the results of the road analysis in the study, logistics performance explained about 30 percent of the change in non-financial performance, about 5.5 percent of the change in financial performance, about 7.3 percent of the change in export performance, and logistics costs explained about 10 percent of the change in logistics performance.

The fact that the logistics costs and logistics performance indicators of the enterprise are at the optimum level means that the enterprise works more efficiently and uses its capacity effectively. This will positively affect the quality of the service provided by the enterprise. With effective logistics management, companies' costs are planned, calculated, reported, and controlled in the most accurate way.

The customers will be satisfied with the reliable delivery of the affordable product of the companies at the desired time, of the desired quality, and in the desired quantity. The satisfied customer will increase the firm's customer loyalty and market share. Thus, companies will be able to enter new markets.

When companies that want to be successful in foreign markets deliver their products in a complete, undamaged, and rapid manner, their export earnings will be positively affected. While the exported product is presented to the customer, customer satisfaction, low complaint rates, and recognition of customers and their needs during the production process are factors that directly affect export revenues. The better the quality of the service in logistics is, the higher the export sales volume of the companies will be.

1. GİRİŞ¹

Günümüzde yaşanan değişimler ve teknolojinin de gelişmesiyle, tüm dünyanın mesafeye olan algısının değişmesine, sermaye hareketliliğinin hızlanmasına ve tüketici taleplerinde değişime yol açmıştır. Uluslararası piyasada, ticaret hacminin artmasıyla, dünyanın bir ucunda üretilen malların, tasarımı başka bir ülkede, tüketimi başka bir ülkede gerçekleşmektedir. Geçmişte lojistik denildiğinde ilk akla gelen kavram taşımacılık olurken günümüzde, ürünün satın alınması, ambalajlanması, taşınması, depolanması, stok yönetiminin sağlanması, elleçlenmesi, siparişin işlenmesi, müşteri hizmetlerinin sağlanması gibi birçok faaliyeti kapsamaktadır. Küresel rekabette lojistik faaliyetler, en önemli rekabet unsurudur. Temel girdilerini en uygun kaynaklardan, en düşük maliyetlerle sağlayabilen, müşterilerine istenilen özellikte ve zamanında hızlı bir şekilde mal ve hizmet sunabilen firmalar, dünya pazarlarında başarılı olmaktadır.

Ülkelerin lojistik faaliyetleri ile bu faaliyetlerden doğan maliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yönetebilmeleri için o ülkenin sürdürülebilir bir ekonomiye sahip olması gerekmektedir. Lojistik faaliyetlerin etkinliği sonucunda, firmaların hedeflerine ne derece yaklaştıklarını ifade etmek için lojistik performans göstergeleri kullanılmaktadır. Lojistikte maliyetlerini optimum düzeyde tutmak isteyen firmalar için lojistik performanslarının ölçülmesi ve kontrolü bir gereklilik haline gelmiştir. Firmaların önceden belirledikleri hedeflerine ulaşabilmeleri için lojistik performanslarının hesaplanmasında en uygun performans ölçütlerini kullanmaları büyük önem taşımaktadır. Bu ölçütler; maliyet etkinliği, esneklik, müşteri tatmini, sosyal sorumluluk, iş güvenliği ve çalışma şartları, kârlılık, satış büyüklüğü, erişim kolaylığı, az hasar ya da fire miktarı, tam zamanında teslimat, makul fiyat ve güvenilirlik olarak sıralanmaktadır (Liu ve Lyons, 2011).

Dış pazarda başarılı olmak isteyen firmaların lojistik performansları ile aynı zamanda firma ve ihracat performanslarını da etkin yönetmeleri rekabet avantajı sağlama açısından oldukça önemlidir. Firmalar mevcut durumlarını korumak, başarılarını devam ettirmek ve fırsatları değerlendirmek için performans ölçümüne ihtiyaç duymaktadırlar. Firma performansı; kârlılık, getiri gibi işletme amaçlarını doğrudan etkileyen finansal performans göstergeleri ile verimlilik, hizmet kalitesi, müşteri tatmini gibi finansal olmayan göstergelerden oluşmaktadır (Bayyurt, 2007: 581).

Firmaların dış piyasada rekabet edebilmeleri için ihracat performanslarının rakiplerine göre yüksek olması gerekmektedir. İhracat yapan firmaların, toplam ihracat satış hacimlerinin, ihracat satış gelirlerinin, ihracat

¹ Bu çalışma, Hazal ŞEN'in Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi Gülay İRAK'ın danışmanlığında yürütülen "Lojistik Maliyetler Ve Lojistik Performansının Firma ve İhracat Performansına Etkisi" adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

kârlılıklarının, ihracatın toplam satışlar içindeki payının ölçülmesiyle ihracat performansları etkin yönetilmiş olmaktadır (Morgan, Katsikeas, & Kaleka, 2004: 105)

Uluslararası piyasada başarılı olmak isteyen firmaların, lojistik performanslarının, lojistik maliyetlerinin, firma ve ihracat performanslarının etkin ve verimli bir şekilde yönetimi, rakiplerine karşı başarı elde edip, rekabet avantajı sağlamalarında etkili olacaktır.

Çalışmanın amacı, ihracatçı firmaların lojistik performans ve lojistik faaliyetlerden doğan lojistik maliyetlerinin, firma ve ihracat performanslarını nasıl etkilediğini analiz etmektir. Çalışmada, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) 2019 yılında açıklamış olduğu ilk 1000 ihracatçı firma araştırması raporunda yer alan çelik, elektrik elektronik, hazır giyim ve konfeksiyon sektörlerinde faaliyette bulunan 240 firmaya online anket uygulanmış, 151 firma ankete geri dönüş sağlamıştır. Araştırmada verilerin analizinde IBM SPSS 22, Smart PLS 3.0 programlarından yararlanılmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Performans ölçümleriyle ilgili literatürde pek çok çalışma yer almaktadır. Ancak lojistik maliyetler, lojistik performans, firma ve ihracat performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya literatürde rastlanamamıştır. Çalışmanın literatüre bu konuda katkı sağlayacağı düşünülmektedir

-Yurt içinde ve yurt dışında lojistik performans ile firma performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar aşağıda yer almaktadır;

Sezen vd. (2002), çalışmalarında Türkiye'nin Marmara ve Ege bölgelerindeki otomobil ve yan sanayi firmalarında üretim, pazarlama ve lojistik işlevlerinin performansları ile işletme genel performansı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda lojistik performansın işletme performansını doğrudan etkilemediği, ancak işletme performansını etkileyen değişkenler üzerinde önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Shang ve Marlow (2005), çalışmalarında Tayvan'daki üretim firmalarında lojistik yetenekler, lojistik performans ve finansal performans arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda lojistik performansı ile finansal performans arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmuştur.

Schramm-Klein ve Morschett (2006) çalışmalarında lojistik ve pazarlama performansının firma genel performansı üzerindeki etkisini anket yöntemi kullanarak analiz etmişlerdir. Çalışmada, lojistik performansın, firma performansı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Töyli vd. (2008), çalışmalarında, Finlandiya'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler), mevcut lojistik performansını araştırmak ve bu

firmalarda lojistik performansı ile finansal performans arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda, lojistik performans ile finansal performans arasında istatistiksel olarak pozitif ilişki bulunamamıştır.

Green vd. (2008), çalışmalarında, lojistik performansının örgütsel performans üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmada lojistik performansının tedarik zinciri yönetim stratejisinden olumlu etkilendiği, hem lojistik performansın hem de tedarik zinciri yönetim stratejisinin pazarlama performansını olumlu etkilediği ve bunun da finansal performansı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kayabaşı ve Özdemir (2008) çalışmalarında, üretim işletmeleri için önemli olan lojistik faaliyetlere yönelik performans yönetiminin kapsamı, faydaları ve örgütsel performansa olan etkilerini, beklenti fayda analizi ile incelemişlerdir. Çalışmada lojistik faaliyetlerin etkin yönetimi ve performansın artması ile üretim işletmeleri yöneticilerinin genel performans düzeylerinde artış beklentisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lojistik performansındaki artış ile verimlilikte artış, maliyetlerin azalması, tedarikçilerle iyi ilişkiler, müşteri memnuniyetinin artması, kaliteli ürün üretilmesi, teslimatın zamanında yapılması, malzeme hareketlerinin hızlı olması ve düşük stok düzeyi sağlanmaktadır.

-Lojistik performansı ile ihracat performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar aşağıda yer almaktadır;

Yeung (2006), çalışmasında Hong Kong'daki üçüncü parti lojistik (3PL) hizmet sağlayıcıların performansları ile lojistik ve ihracat performansı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda lojistik performansın ihracat performansı ile arasındaki ilişki pozitif yönlü ve tutarlı bulunmuştur.

-Lojistik performansı, firma performansı ve ihracat performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar aşağıda yer almaktadır;

Çubukçu ve İmamoğlu (2019), çalışmalarında, TRA1 Düzey 2 Bölgesinde bulunan ihracat yapan firmaların lojistik performanslarının, firma ve ihracat performansları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, firmaların lojistik performanslarının, firma ve ihracat performansları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca firma performansı ile ihracat performansı arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

-Lojistik maliyetler, hizmet kalitesi, performans arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar aşağıda yer almaktadır;

Hoa vd. (2020) çalışmalarında, Vietnam merkezli lojistik hizmet sağlayıcılarına anket uygulayarak, lojistik maliyetler üzerindeki kritik faktörler hakkında deneysel bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın

sonucunda nakliye ve dağıtım maliyetinin en yüksek maliyet unsuru olduğu belirlenmiştir.

Hai ve Son (2019) çalışmalarında, lojistik hizmetinin Vietnam'ın Da Nang şehrinde tekstil endüstrisindeki firmaların finansal performansı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda, tedarik lojistiği, üretim lojistiği, dağıtım lojistiği, destek sağlama faaliyetleri ve lojistik maliyetinin firmaların finansal performansı ile arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, lojistik maliyetlerin tekstil endüstrisinde firmaların finansal performansını etkileyen ana faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Solakivi vd. (2018), çalışmalarında lojistik hizmet sağlayıcılarının performansı ve nakliyecilerin lojistik maliyetlerini incelemişlerdir. Çalışmada, Finlandiyalı nakliyecilerin lojistik maliyetlerinin İsviçrelilerden daha iyi olduğu ancak Finlandiyalıların İsviçrelilerden daha iyi finansal performans göstergelerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Seth ve Jena (2016) çalışmalarında, Hindistan çelik sektörü için lojistik maliyetleri etkileyen ekonomik ve sosyal faktörlerin rolünü ve hizmet kalitesiyle ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, lojistik maliyetler ile hizmet kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu bulunmuştur.

Tokay vd. (2010), çalışmalarında, lojistik süreç ve bu süreçte ortaya çıkan faaliyetler ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan maliyetleri incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, lojistik maliyetlerin finansal performansı doğrudan etkilediği tespit edilmiş ve işletmelerin bu maliyetleri kontrol altında tutarken izlenecek muhasebe içi ve muhasebe dışı yöntemler açıklanmıştır.

3. UYGULAMA

Firmaların, hızlı ve sorunsuz bir şekilde hammaddenin elde edilmesinden nihai tüketiciye ulaşana kadar ki süreçte önemli olan lojistik performanslarının; müşteri memnuniyetine önem veren, müşteri ihtiyaçlarını analiz edip bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik mal ve hizmet üretmeleri olarak ifade edilen firma performanslarının ve ihracat yetkinliği olan ihracat performanslarının yüksek olması önemlidir. Böylelikle etkin yönetilen lojistik faaliyetlerden doğan lojistik maliyetlerin de etkisiyle bu üç performans kriteri yüksek olan firmaların dış pazarda daha başarılı olacağı muhtemeldir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) 2019 yılında yayınlamış olduğu ilk 1000 ihracatçı firma araştırması raporunda yer alan ihracatçı firmaların, lojistik performansları ile lojistik maliyetlerinin, firma performansları ve ihracat performanslarını nasıl etkilediğini analiz etmektir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı, Evreni ve Örneklemi

Bu araştırma öncesinde kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, veri toplama aracı olarak online anket yöntemi uygulanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde IBM SPSS 22.0 ve SmartPLS 3.0 programlarından yararlanılmıştır. Oluşturulan anket formunda, literatürde geçerliliği ve güvenilirliği onaylanmış ölçekler kullanılmıştır.

Bu ölçekler; Liu ve Lyons'un (2011) lojistik performans; Hai ve Son (2019) tarafından geliştirilmiş lojistik maliyet; Ellinger vd. (2002), Egwakhe vd. (2019), Akter ve Rab (2016), Erdem vd. (2011) tarafından belirlenmiş finansal ve finansal olmayan performans; Morgan vd. (2004) tarafından geliştirilmiş ihracat performans kriterleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Ankette Kullanılan Ölçekler

LOJİSTİK PERFORMANS	
B1	Firmamızın teslimat hızı yüksektir.
B2	Firmamızda tedarik süresi kısadır.
B3	Firmamızda zamanında ve eksiksiz teslimat yapılır.
B4	Firmamızda üretim için gerekli araç ve ekipmanlar mevcuttur.
B5	Firmamızda üretim sürecinde müşterileri ve ihtiyaçlarını tanımak önemlidir.
B6	Firmamızda müşteri tatmin oranı yüksektir.
B7	Firmamızda müşteri tutma başarısı yüksektir.
B8	Firmamızda müşteri şikâyetleri oranı düşüktür.
B9	Firmamızda hasarsız ürün teslimi yapılır.
B10	Firmamızda özel ya da rutin dışı talepler karşılanır.
B11	Firmamız beklenmedik olayların üstesinden gelir.
B12	Firmamızda müşterilere hızlıca yanıt verilir.
B13	Firmamızda eksik sipariş zamanında ve güvenli bir şekilde telafi edilmektedir.
B14	Firmamızda hasarlı ürünler tespit edilerek tamiri/işlenmesi için yeterli ekipman ve araç mevcuttur.
B15	Firmamızda genel işletme maliyetlerini düşüktür.
B16	Firmamızda sağlanan hizmetlerde tesis/ekipman /işgücü kullanım oranları yüksektir.
B17	Firmamız hizmetlerin katma değerini artırmada ataktadır.
B18	Firmamız siparişlerin hızla teslim edilmesi konusunda özenlidir.
B19	Firmamız yeni ve daha iyi hizmet sağlamada yeterlidir.
LOJİSTİK MALİYETLER	
C1	Taşıma Maliyetleri Uygundur
C2	Depolama Maliyetleri Uygundur
C3	Sipariş İşleme Maliyetleri Uygundur
C4	Satın Alma Maliyetleri Uygundur
C5	Müşteri Hizmetleri Maliyetleri Uygundur
C6	Stok Bulundurma Maliyetleri Uygundur
C7	Ambalajlama Maliyetleri Uygundur
C8	Diğer Lojistik Maliyetler Uygundur

FİNANSAL OLMAYAN PERFORMANS	
D1	Verimlilik Düzeyi- Kapasite Kullanımı
D2	Mamul/Hizmet Kalitesi
D3	Müşteri Tatmini
D4	Yeni Ürün Geliştirme- Yenilikçilik
D5	Pazar Payı
D6	Tam Zamanında Mamul/ Hizmet Teslimi
D7	Sürekli İyileştirmeler
D8	Çalışan Morali, İş Tatmini ve Benimseme
FİNANSAL PERFORMANS	
E1	Varlıkların Getirisi(ROA)
E2	Aktif Devir Hızı
E3	Özsermaye Kârlılığı (ROE)
E4	Brüt Kâr
E5	Yatırımın Getirisi (ROI)
E6	Satış Büyüme Oranı
E7	Nakit Akış
E8	Satışların Getirisi (ROS)
İHRACAT PERFORMANSI	
F1	İhracat satış hacmi
F2	İhracat satış gelirleri
F3	İhracat karlılığı
F4	İhracatın toplam satışlar içindeki payı
F5	Genel ihracat performansı

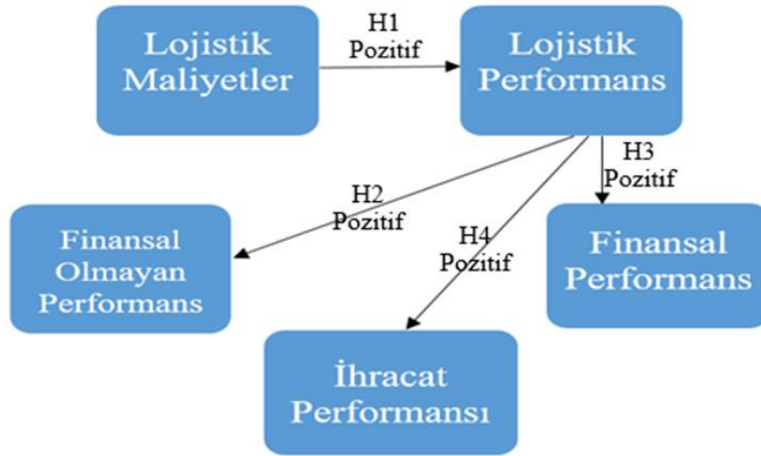
Araştırmada uygulanan anket 5 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümü anketi yanıtlayanların demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma süresi vb.) ve çalıştıkları işletmeyle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Uygulanan anketin ikinci bölümü ise lojistik performansı ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Uygulan anketin üçüncü bölümünde lojistik maliyetlerin uygunluğu ölçülmüştür. Dördüncü ve beşinci bölümde ise firma performansı ve ihracat performansını ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır. Anket muhasebe, lojistik ve finans departmanı çalışanlarına uygulanmıştır. Anketteki ifadeler 5’li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Likert ölçeğinde; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum”, şeklinde 5 seçenek sunulmuştur. Firma ve ihracat performansı likert ölçeği ise; “Çok Düşük”, ”Düşük”, “Orta”, “Yüksek”, “Çok Yüksek” şeklindedir.

Araştırmada TİM 2019 ilk 1000 ihracatçı firma araştırma raporunda yer alan, çelik, hazır giyim ve konfeksiyon, elektrik elektronik sektörlerindeki 240 işletme içerisinden 151 işletmeden anket verisi elde edilmiştir. Örneklem hesaplamalarında 240 işletmeden 0,95 güvenilirlik ve yüzde 5

örneklem hatası ile temsil edilebilecek evren büyüklüğünün 148 işletme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada 151 işletmeden anket verisi elde edildiğinden kullanılan verilerin örneklem temsil yeterliliğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Lojistik maliyetlerin ve lojistik performansının, firma performansına ve ihracat performansına etkisinin incelendiği bu çalışmada, araştırmanın temel hedeflerine göre, çalışmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki aşağıdaki modelde gösterilmiştir. Araştırmanın hedeflerine uygun bir şekilde geliştirilmiş bu modele göre araştırmanın hipotezleri oluşturulmuştur.

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

H1: Lojistik maliyetler, lojistik performansını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H2: Lojistik performans, finansal olmayan performansını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H3: Lojistik performans, finansal performansını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H4: Lojistik performans, ihracat performansını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma modeli kapsamında hipotezleri test etmek için yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Bunun dışında, tanımlayıcı özelliklere ilişkin betimsel istatistik analizi, ölçeklere ait geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine yer verilmiştir.

3.4.1.Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Betimsel İstatistik Analizi

Tablo 2: Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Betimsel İstatistik Analizi Sonuçları

Çalışanların cinsiyeti	F/S	%	Firmada görev yaptığınız bölüm	F/S	%
1.Bay	116	76,8	1.Satınalma	11	7,3
2.Bayan	35	23,2	2.Finansman	34	22,5
Toplam	151	100	3.Muhasebe	32	21,2
			4.Pazarlama	16	10,6
			5.Lojistik	28	18,5
			6.İnsan Kaynakları	12	7,9
			7.İdari İşler	12	7,9
			8.Diğer	6	4
			Toplam	151	100
Firmadaki hizmet süreniz	F/S	%	Firmanızın faaliyet alanı	F/S	%
1 yıl ve altı	18	11,9	1.Çelik	70	46,4
2-9 yıl	78	51,7	2.Elektrik ve Elektronik	41	27,2
10-19 yıl	45	29,8	3.Hazır Giyim ve Konfeksiyon	40	26,5
20 yıl üzeri	10	6,6	Toplam	151	100
Toplam	151	100			
Firmanın kaç yıldır faaliyet gösterdiği	F/S	%	Firmadaki çalışan sayısı	F/S	%
1yıl ve altı	0	0	1-50 kişi	8	5,3
2-5 yıl	8	5,3	51-100 kişi	9	6,0
6-10 yıl	4	2,6	101-150 kişi	3	2,0
11-15 yıl	7	4,6	151-200 kişi	5	3,3
16-20 yıl	14	9,3	201-250 kişi	6	4,0
21 yıl ve üzeri	118	78,1	251 ve üzeri	120	79,5
Toplam	151	100,0	Toplam	151	100,0
Firmanın kaç yıldır ihracat yaptığı	F/S	%	Firmanız lojistik faaliyetler için herhangi bir dış kaynaktan yararlanıyor mu?	F/S	%
1yıl ve altı	1	0,7	1.Evet	122	80,2
2-5 yıl	10	6,6	2.Hayır	29	19,2
6-10 yıl	14	9,3	Toplam	151	100,0
11-15 yıl	19	12,6			
16-20 yıl	31	20,5			
21 yıl ve üzeri	76	50,3			
Toplam	151	100,0			

3.4.2. Araştırmanın Modelinin Analizi

Araştırmanın modeli varyans temelli yapısal eşitlik modeli olan PLS-SEM analiz yöntemi ile SmartPLS3.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. PLS-SEM analizinin ilk aşaması yapısal modelin geçerliliğini ve güvenilirliğini ölçmek, ikinci aşaması ise ölçüm modelinin test etmektir. Modelin geçerliliğini test etmek amacıyla SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) uyum iyiliği indeksine bakılmıştır. SRMR değerinin 0,10'dan düşük çıkması iyi bir uyum olarak kabul edilmektedir. Modelin SRMR değeri 0,081 çıktığından, SRMR değeri kabul edilmekte ve model için iyi bir uyum olduğu görülmektedir.

Yapısal modelin güvenilirliği incelendiğinde, Cronbach Alpha Katsayısı ve birleşik güvenilirlik en sık kullanılan hesaplama yöntemleridir. Cronbach Alpha Katsayısı ölçekte yer alan soruların homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırmaktadır. Cronbach Alpha Katsayısı 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Yapılan analizde elde edilen sonuç ne kadar yüksek çıkarsa anketin güvenilirliği bir o kadar yüksektir. Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır.

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

İç tutarlılık güvenilirliğini göstermek için birleşik güvenilirlik değerlerinin ise 0,70'in üzerinde olması gerekmektedir. Çıkarılmış ortalama varyans (AVE), yakınsama geçerliliği için yapı düzeyinde 0,50 ve üzeri olması istatistiki olarak anlamlıdır (Hair vd., 2014; Doğan, 2019:45). Araştırma modelinin Cronbach Alfa, Birleşik Güvenirlilik ve AVE değerleri Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3: Güvenirlilik Geçerlilik Katsayıları

Değişkenler	Cronbach Alpha Katsayısı	Birleşik Güvenirlilik	Çıkarılan Ortalama Varyans (AVE)
Lojistik Performans	0,934	0,943	0,526
Lojistik Maliyetler	0,929	0,942	0,668
Finansal Olmayan Performans	0,923	0,936	0,649
Finansal Performans	0,933	0,939	0,657
İhracat Performansı	0,901	0,927	0,721

Tablo 3'e göre, Cronbach Alfa, kompozit güvenilirlik ve AVE değerlerinin literatürde kabul edilen sınırlılıklar içerisinde yer aldığı görülmektedir. AVE değerleri 0,5'ten büyük olduğundan kurulan modelin yakınsama geçerliliğinin yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Cronbach Alfa değerlerinin 0,70'in üzerinde olması ölçüm modelinin güvenilirliğini göstermektedir. Birleşik güvenilirlik değerlerinin 0,70'in üzerinde olması ise iç tutarlılığın var olduğunu göstermektedir.

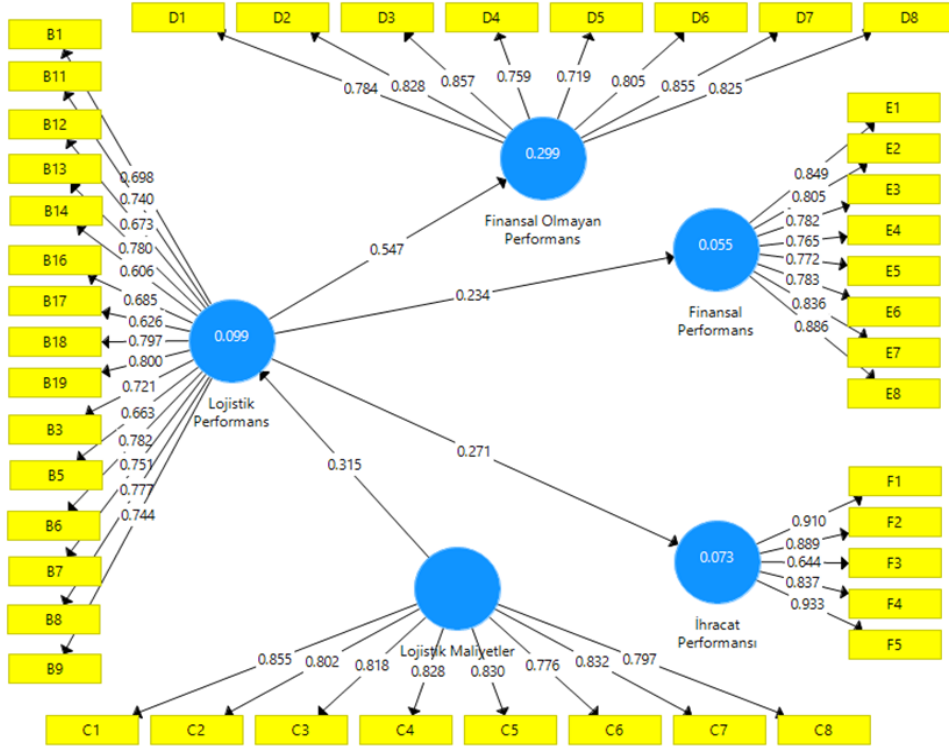
Tablo 4'te ise, ayrışma geçerliliği için yapılar arası korelasyonlar ve AVE değerlerinin karekökü yer almaktadır. AVE değerlerinin kareköklerinin iç ilişki katsayılarından büyük olması diskriminant geçerliliğin sağlandığı anlamına gelmektedir.

Tablo 4: Diskriminant Geçerliliğine İlişkin Analiz Sonuçları

	Finansal Olmayan Performans	Finansal Performans	Lojistik Maliyetler	Lojistik Performans	İhracat Performansı
Finansal Olmayan Performans	0,805				
Finansal Performans	0,396	0,811			
Lojistik Maliyetler	0,136	0,158	0,817		
Lojistik Performans	0,547	0,234	0,315	0,725	
İhracat Performansı	0,334	0,382	0,134	0,271	0,849

Tablo 4'te yapılar, diskriminant geçerliliğini sağlamakta olup, ölçekler analiz için uygun bulunmuştur. Finansal olmayan performansa ait değer (0,805) kendi sütununda yer alan finansal performans (0,396), lojistik maliyetler (0,136), lojistik performans (0,547) ve ihracat performansı (0,334) arasındaki iç ilişki değerlerinden büyük olduğu için diskriminat geçerliliği en iyi şekilde sağlanmaktadır. Finansal performansa ait değer (0,811) kendi sütununda yer alan lojistik maliyetler (0,158), lojistik performans (0,234) ve ihracat performansı (0,382) arasındaki iç ilişki değerlerinden büyük olduğu için diskriminat geçerliliği en iyi şekilde sağlanmaktadır. Lojistik maliyetlere ait değer (0,817) kendi sütununda yer alan lojistik performans (0,315) ve ihracat performansı (0,134) arasındaki iç ilişki değerlerinden büyük olduğu için diskriminat geçerliliği en iyi şekilde sağlanmaktadır. Lojistik performansa ait değer (0,725) kendi sütununda yer alan ihracat performansı (0,271) arasındaki iç ilişki değerlerinden büyük olduğu için diskriminat geçerliliği en iyi şekilde sağlanmaktadır.

Araştırma modeline ait faktör yükleri ve ilişkilerin katsayıları Şekil 2’de görsel olarak verilmektedir.

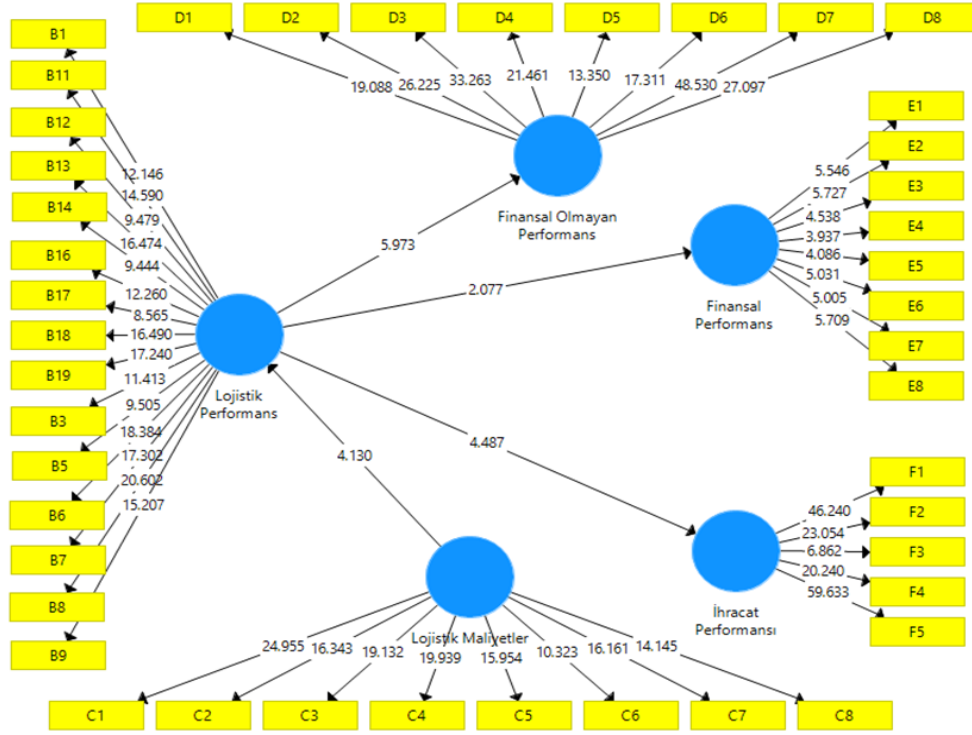

Şekil 2: PLS-SEM Yol Analizi Sonuçları

Faktörler ile ifadeler arasındaki oklar üzerinde yazılı olan değerler, faktör yüklerini göstermektedir. Faktörler arasındaki oklardaki değerler ise yol katsayılarını vermektedir. Araştırma sonucunda model geçerliliğini etkileyen lojistik performans göstergelerinden B2, B4, B10, B15 değişkenlerinin faktör yükleri 0,5’in altında hesaplandığından ve modelin geçerliliğini olumsuz yönde etkilediği için araştırma analizinden çıkartılmıştır. Faktör yuvarlaklarının içinde yazılı olan değerler ise R^2 değerleridir. R^2 değeri bağımsız değişkenlerin modelde yer alan bağımlı değişkenleri ne kadar açıkladığını göstermektedir. Bu değer 0 ile 1 arasında olması gerekmektedir. R^2 değerleri 0,25 ise zayıf, 0,50 ise orta, 0,75 ise güçlü kabul edilmektedir (Doğan, 2019:50).

Şekil 2’deki modelde yer alan R^2 değerleri; lojistik performans için $R^2=0,099$, finansal olmayan performans için $R^2=0,299$, finansal performans için $R^2=0,055$, ihracat performansı için $R^2=0,073$ ’dir. Yapısal modelin açıklama gücü R^2 değerlerine göre, lojistik performansın finansal olmayan performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 30’unu, lojistik performansın finansal performans üzerindeki değişimin yüzde 5,5’ini,

lojistik performansın ihracat performansı üzerindeki değişimin yüzde 7,3'ünü, lojistik maliyetlerin ise lojistik performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 10'unu açıkladığı tespit edilmiştir.

Şekil 3: t İstatistik Değerleri

Şekil 3'te, bootstrap yöntemi kullanılarak hesaplanmış araştırmaya ait t istatistik değerleri verilmektedir. Kritik tablo değerleri 2,57 ($\alpha=0,01$), 1,96 ($\alpha=0,05$) ve 1,65 ($\alpha=0,10$) kabul edilmiştir. Araştırmada alt örnek hacmi 500 olarak belirlenmiştir. Tablo 5'e göre; değişkenler arası t istatistik değerleri H1, H2, H4 hipotezlerinin yüzde 1 anlamlılık düzeyinde t tablo değerleri 2,57 değerinden büyük olduğundan ilişkiler anlamlı bulunmuş ve hipotezler kabul edilmiştir. H3 hipotezine ait p değeri 2,57'den küçük olduğundan ilişki anlamlı bulunamamıştır ve H3 hipotezi red edilmiştir. Ancak yüzde 5 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri 1,96'dan büyük olması durumunda ilişkiler anlamlı bulunacağından H3 hipotezi kabul edilir. H3 hipotezinin yüzde 5 anlamlılık düzeyinde kabul edilmesinin nedeni ise ankette yer alan finansal performans ölçeğinin sayısal verileri esas almaktansa kişisel değerlendirmeleri esas almasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 5: Hipotez Test Sonuçları

	Hipotezler	Yol Katsayıları	Standart Sapma	t Değeri	P	Sonuç
H1	Lojistik Maliyetler -> Lojistik Performans	0.315	0.076	4.130	0.000	Kabul
H2	Lojistik Performans -> Finansal Olmayan Performans	0.547	0.092	5.973	0.000	Kabul
H3	Lojistik Performans -> Finansal Performans	0.234	0.113	2.077	0.038	Red
H4	Lojistik Performans -> İhracat Performansı	0.271	0.060	4.487	0.000	Kabul
*P<0,01						

4. SONUÇ

Türkiye, yıllar içinde uluslararası piyasalarda rekabet gücünü arttırarak hem ihracat gelirini yukarıya taşımış hem de yeni pazarlara ulaşarak pazar çeşitliliğini önemli ölçüde genişletmiştir. Günümüzde ticaretin tam anlamıyla küreselleşmesiyle, kurumlar çevrelerindeki değil tüm dünyadaki firmalarla rekabet eder hale gelmiştir. Dolayısıyla firmalar, ilerlemenin, verimliliğin, rekabet avantajı sağlamanın yolunun tedarik süreçlerini ve lojistik hizmetlerini en iyi şekilde yönetmekten geçtiğini benimsemiştirler.

Lojistik sektörünün son 10-15 yıldaki gelişimi incelendiğinde, sektörün geleceği ile ilgili pek çok öngörü yapmak mümkündür. Bu öngörülerin hepsinde öne çıkan ortak özellikler, lojistiğin bir destek süreç olmaktan çıkıp, maliyet, kârlılık, müşteri tatmini gibi birçok performans kriterinin katkılarıyla ana süreç haline geldiğidir. Dış pazarda başarılı olmak isteyen firmaların lojistik performansları ile lojistik faaliyetlerinden doğan lojistik maliyetlerini, aynı zamanda firma ve ihracat performanslarını da etkin yönetmeleri rekabet avantajı sağlama açısından oldukça önemlidir. Ne var ki, sektör firmaları, her zaman performans kriterlerini değerlendirip değişime göre yapılanamamaktadır. Bu noktada sektörle ilgili yapılacak değerlendirmeler ve analizlerle hem mevcut durumun tespiti, hem de gelecek stratejilerinin belirlenmesi açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Çalışmada, ihracatçı firmaların lojistik performanslarının ve lojistik maliyetlerinin, iç piyasada firma performanslarını ve dış piyasada ihracat yetkinliği olan ihracat performanslarını nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Çalışmada, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) 2019 yılında açıklamış olduğu ilk 1000 ihracatçı firma araştırma raporunda yer alan, çelik, elektrik elektronik, hazır giyim ve konfeksiyon sektörlerinde faaliyette bulunan 240

firma arasında online anket uygulanmış, 151 firma ankete katılım sağlamıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak online anket yöntemi uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 22.0 ile SmartPLS 3.0 programında analiz edilmiştir.

Yapılan yol analizi sonuçlarına göre; lojistik performansın finansal olmayan performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 30'unu, lojistik performansın finansal performans üzerindeki değişimin yüzde 5,5'ini, lojistik performansın ihracat performansı üzerindeki değişimin yüzde 7,3'ünü, lojistik maliyetlerin ise lojistik performans üzerindeki değişimin yaklaşık yüzde 10'unu açıkladığı tespit edilmiştir.

İşletmelerin lojistik maliyetlerinin ve lojistik performans göstergelerinin optimum düzeyde olması, işletmelerin daha verimli çalıştığı ve kapasitesini etkin bir şekilde kullandığı anlamına gelmektedir. Bu da işletmenin vermiş olduğu hizmetin kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Etkili bir lojistik yönetimi ile firmaların maliyetleri en doğru biçimde ölçümlenmekte, hesaplanmakta, alternatifleriyle kıyaslanmaktadır. Firmalar, ürünlerinin hasarsız bir şekilde teslimatını gerçekleştirdiklerinde, üretim için gerekli işgücü ve ekipmanlarını hazır bulundurduklarında, özel ya da rutin dışı talepler karşısında hazırlıklı olduklarında maliyetler de bu durumdan olumlu etkilenmektedir. Lojistik için daha düşük maliyetler, ürünlerin ulusal ve uluslararası düzeyde teslim edilmesinin maliyetini düşürür, böylece satışları teşvik eder, ticareti artırır, yeni pazarlara girişi kolaylaştırır.

Firmaların, uygun fiyatlı ürünü, istenilen zamanda istenilen özellikte ve istenilen miktarda, güvenilir teslimatıyla müşteri tatmini sağlamış olacaktır. Tatmin olmuş müşteri, müşteri sadakatini artıracak ve dolayısıyla firmanın piyasadaki pazar payı aynı düzeyde artış gösterecektir. Böylelikle firmaların yeni pazarlara girme olanağı da beraberinde sağlanmış olacaktır. Pazar payı ve kârlılık seviyesi yüksek olan, çalışma koşulları güvenilir olan firmaların çalışanlarının morali, iş tatmini ve işi benimsemesi de aynı düzeyde yüksek olacaktır.

Dış pazarlarda başarılı olmak isteyen firmalar ürünlerini eksiksiz, sağlam ve hızlı bir şekilde gerçekleştirdiklerinde ihracat kazançları bu durumdan olumlu yönde etkilenecektir. İhraç edilen ürün müşteriye sunulurken müşterinin tatmin olması, şikâyet oranlarının düşük olması, üretim sürecinde ise müşteri ve ihtiyaçlarının tanınması ihracat gelirlerinin doğrudan etkileyen unsurlardır. Lojistikte meydana gelen hizmetin kalitesi ne derece iyi olursa firmaların ihracat satış hacimleri o derece büyük olacaktır.

Gelecekte yapılacak çalışmalara öneri olarak, bu çalışma zaman kısıtı sebebiyle 3 sektörle sınırlı tutulduğundan, sektörler farklılaştırılıp

çoğaltılabilir, kullanılacak anket yöntemi online anket yerine yüz yüze anket şeklinde uygulanabilir, ankette kullanılan performans göstergeleri çeşitlendirilebilir, göstergelere hizmet kalitesi de eklenerek değişkenler arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akiş, E. (2016). Türkiye’de Lojistik Sektörü Ve Rekabet Gücüne Etkisi, *2. Üretim Ekonomisi Kongresi*, 11-12 Nisan, İstanbul.
- Akter, F., & Rab, N. B. (2016). Impact of Capital Structure on Profitability: A Study Based on Non-Bank Financial Institutions in Bangladesh. *Contemporary Issues in Business Research*, 178-193.
- Bayyurt, N. (2007). İşletmelerde Performans Değerlendirmenin Önemi ve Performans Göstergeleri Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 577-592.
- Chow, G., Trevor, D.H. & Lennart E.H. (1994). Logistics Performance: Definition and Measurement. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 1(24), 17-28.
- Çubukçu, M., & İmamoğlu, N. (2019). Lojistik Performansın, Firma Performansı ve İhracat Performansına Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1221-1234.
- Ellinger, A., Lynch, D., & Hansen, J. (2003). Firm Size, Web Site Content, and Financial Performance in the Transportation Industry. *Industrial Marketing Management*, 177-185.
- Egwakhe A. J., Adefulu A. A., & Ariguzo V. A. (2019). Export-Preneurial Behaviours and Profitability of Selected Non-Oil Enterprises in South-Western Nigeria. *International Journal of Advanced Research*. 7(4), 641-651.
- Erdem, B., Gökdeniz, A., & Met, Ö. (2011). Yenilikçilik ve İşletme Performansı İlişkisi: Antalya’da Etkinlik Gösteren 5 Yıldızlı Otel İşletmeleri Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 77-112.
- Ghiani, G., Laporte, G., & Musmanno, R. (2013). *Introduction to Logistics Systems Management*. John Wiley & Sons.
- Green, K. W., Whitten, D., & Inman, R. A. (2008). The Impact Of Logistics Performance on Organizational Performance In a Supply Chain Context. *Supply Chain Management: An International Journal*.

- Hai, H. V., & Son, N. T. (2019). The Effect Of Logistics Service on Firm Financial Performance In Textile Industry: Evidence From Da Nang City. *Vietnam. In MATEC Web of Conferences*, 259, EDP Sciences.
- Hair, B., & Anderson, R. (2014). *Multivariate Data Analysis*. London: Pearson Education Limited.
- Hamid, T., Akter, F., & Rab, N. B. (2016). Prediction Of Financial Distress Of Non-Bank Financial Institutions Of Bangladesh Using Altman's Z Score Model. *International Journal of Business and Management*, 11(12), 261-270.
- Hoa, H., Bui Thi Bich , L., Tran Thi Anh , T., Nguyen , V., & Thanh, L. (2020). Critical Factors of Total Logistics Cost: A Survey of Vietnam-Based Logistics Service Providers. *Research in World Economy*, 202-211.
- Kayabaşı, A., & Özdemir, A. (2008). Üretim İşletmelerinde Lojistik Yönetimi Faaliyetlerinde Performans Yönetimine Bakış: Beklenti-Fayda Farkı Analizi Uygulaması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 195-209.
- Koban, E., & Keser, H. Y. (2008). *Dış Ticarete Lojistik*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Liu, C.-L., & Lyons, A. (2011). An Analysis Of Third-Party Logistics Performance And Service Provision. *Transportation Research Part E*, 547-570.
- Morgan, N., Katsikeas, C., & Kaleka, A. (2004). Antecedents of Export Venture Performance: A Theoretical Model and Empirical. *Journal of Marketing*, 90-108.
- Schramm-Klein, H., & Morschett, D. (2006). The Relationship Between Marketing Performance, Logistics Performance and Company Performance for Retail Companies. *International Review of Retail, Distribution And Consumer Research*, 277-296.
- Seth, N., & Jena, N. (2016). Factors Influencing Logistics Cost and Service Quality: A Survey Within The Indian Steel Sector. *Industrial and Commercial Training*, 199-207.
- Sezen, B. (2002). Dağıtım Kanallarında Lojistik Performans, Adalet Algısı ve Kanal Üyesi Memnuniyeti. *Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Gebze.
- Shang, K. C., & Marlow, P. B. (2005). Logistics Capability And Performance In Taiwan's Major Manufacturing Firms. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 41(3), 217-234.
- Solakivi, T., Hofmann, E., Töyli , J., & Ojala, L. (2018). The Performance Of Logistics Service Providers and The Logistics Costs Of Shippers: A

Comparative Study of Finland and Switzerland. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 444-463.

Tokay, S., Deran , A., & Arslan , S. (2010). Lojistik Maliyet Yönetiminde İzlenebilecek Stratejiler Ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler. *XXIX. Muhasebe Eğitimi*. Alanya.

Töyli, J., Häkkinen, L., Ojala, L., & Naula, T. (2008). Logistics and Financial Performance. *International Journal Of Physical Distribution and Logistics Management*, 4805-4814.

Yeung, A. (2006). The Impact of Third-Party Logistics Performance on the Logistics and Export Performance of Users: An Empirical Study. *Maritime Economics & Logistics*, 121-139.

